

บทบาทพระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน ด้วยหลักสัมมปปธาน 4

The role of monks in solving the drug problem among youths using the principles of Sammappadhana 4

พระครูสิริธรรมารักษ์ / Phrakrusirithammarak

วัดบ้านท่าลาด ตำบลท่าลาด อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

Ban Tha Lat Temple Tha Lat Subdistrict Warin Chamrap District Ubon Ratchathani Province

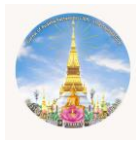
*Corresponding Author E-mail: siritham89@gmail.com

(Received: 18 December 2024, Revised: 22 February 2025, Accepted: 27 February 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่เยาวชน โดยประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย สังวรปธาน (การป้องกันบาปไม่ให้เกิดขึ้น), ปหานปธาน (การละบาป), ภาวนาปธาน (การพัฒนาคุณธรรม), และอนุรักษนาปธาน (การรักษาคุณธรรม) ในการป้องกันและฟื้นฟูเยาวชนจากปัญหายาเสพติด บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่สามารถให้คำปรึกษา เผยแผ่ธรรมะ และส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ปัญหายาเสพติดในเยาวชนไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม แต่ยังเป็นความท้าทายในการสร้างความมั่นคงในชีวิตและครอบครัว การประยุกต์ใช้หลักธรรมสัมมปปธาน 4 เป็นเครื่องมือที่พระสงฆ์สามารถใช้เพื่อช่วยให้เยาวชนป้องกันตนเองจากปัญหายาเสพติด พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง และฟื้นฟูผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติดผ่านการใช้หลักสังวรปธาน โดยการเผยแผ่ธรรมะ สอนศีลธรรมในชุมชนและโรงเรียน เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ในขณะเดียวกัน การใช้หลักปหานปธานช่วยฟื้นฟูเยาวชนที่ติดยาเสพติดด้วยการให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ ส่งเสริมให้พวกเขาละทิ้งการใช้ยาเสพติด และพัฒนาคุณธรรมผ่านการฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมะในวัด หลักภาวนาปธานและอนุรักษนาปธานมีบทบาทในการเสริมสร้างและรักษาคุณธรรมในจิตใจของเยาวชน ทำให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน บทความนี้สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธาน 4 ในการแก้ปัญหายาเสพติดของเยาวชนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและฟื้นฟูเยาวชนในสังคมไทย บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นที่ปรึกษาและผู้นำทางจิตวิญญาณมีความสำคัญในการสร้างสังคมที่ปลอดภัยจากยาเสพติดและส่งเสริมคุณธรรมในชุมชน

คำสำคัญ : สัมมปปธาน 4, ยาเสพติด, พระสงฆ์, การฟื้นฟูเยาวชน

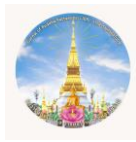
Abstract

This academic article focuses on analyzing the role of monks in addressing the issue of drug addiction among youth by applying the four right exertions (Sammappadhana 4), which consist of: Samvara-padhana (prevention of unwholesome actions), Pahana-padhana (abandoning of unwholesome actions), Bhavana-padhana (development of wholesome actions), and Anurakkhana-padhana (preservation of wholesome actions). These principles are applied in the prevention and rehabilitation of youth from drug problems. The role of monks in Thai communities is crucial as spiritual leaders who can provide guidance, spread the Dhamma, and promote moral values to at-risk youth. Drug problems among the youth not only impact society as a whole but also challenge the stability of their personal lives and families. The application of the Sammappadhana 4 serves as a tool that monks can use to help youth protect themselves from drug addiction, strengthen their minds, and rehabilitate those who have fallen victim to drugs. Monks play an important role in drug prevention through the application of Samvara-padhana by spreading the Dhamma and teaching morality within communities and schools to raise awareness of the dangers of drugs. At the same time, Pahana-padhana is used to rehabilitate youths who are addicted to drugs by providing spiritual counseling, encouraging them to abandon drug use, and fostering moral development through training and Dhamma practice at temples. Bhavana-padhana and Anurakkhana-padhana contribute to strengthening and preserving the moral integrity of youth, enabling them to lead a drug-free life sustainably. This article concludes that the application of the four right exertions in addressing drug addiction among youth is an effective approach for prevention and rehabilitation within Thai society. The role of monks as counselors and spiritual leaders is vital in creating a drug-free society and promoting moral values within the community.

Keywords : Sammappadhana 4, drugs, monks, prevention

บทนำ

ในสังคมไทย พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งหนึ่งในปัญหาที่พระสงฆ์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้คือปัญหายาเสพติดในหมู่เยาวชน ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เรื้อรังและส่งผลกระทบต่อการอบค้วและสังคมโดยรวม พระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณสามารถนำหลักคำสอนในพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักสัมมปปธาน 4 มาใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ หลักสัมมปปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย สังวรปธาน (การป้องกันไม่ให้เกิดบาป), ปหานปธาน (การละบาป), ภวานาปธาน (การพัฒนา

คุณธรรม) และอนุรักษ์ขนบอาณ (การรักษาคุณธรรม) เป็นแนวทางที่สามารถช่วยเยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด และพัฒนาตนเองไปสู่ชีวิตที่มีคุณภาพ (พระมหาสาทร บุญชูยะ, 2564)

สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดในปัจจุบันถือเป็นปัญหาสังคมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน การขาดความเข้าใจและการขาดความตระหนักถึงอันตรายของยาเสพติด รวมถึงการขาดแนวทางที่ชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขทำให้ปัญหานี้ยังทวีความรุนแรง พระสงฆ์สามารถมีบทบาทในการให้คำปรึกษาแก่เยาวชน พร้อมกับเผยแพร่หลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและดีงาม (PS Phanprakhon and S Netnimit, 2563)

หลักสัมมปปธาน 4 ยังเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการให้เยาวชนเข้าใจโทษของยาเสพติด การส่งเสริมคุณธรรม และสร้างกำลังใจในการดำรงชีวิตที่ดี เมื่อเยาวชนได้รับการสนับสนุนจากจิตใจอย่างถูกต้อง การป้องกันปัญหา ยาเสพติดก็จะเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาอินทร์ วงษ์, 2563)

บทบาทของพระสงฆ์กับชุมชน

บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนมีความสำคัญในฐานะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและผู้เผยแผ่ธรรมะ พระสงฆ์สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับชุมชน ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทั้งในด้านการศึกษา ศีลธรรม และการพัฒนาสังคม (พระมารุต กิตติปาโล, 2021) การพัฒนาชุมชนไม่เพียงแต่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ แต่พระสงฆ์สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน การส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรมในชุมชนก็เป็นส่วนหนึ่งของบทบาทสำคัญที่พระสงฆ์มอบให้กับชุมชน (พระมหาธงชัย ธรรมทวี, 2020)

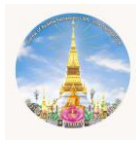
พระสงฆ์ยังเป็นที่ปรึกษาและเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชน พระสงฆ์สามารถใช้หลักธรรมคำสอนเพื่อช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าใจปัญหาและแก้ไขปัญหาในทางสร้างสรรค์ รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น (เทวินทร์ คงเมือง, 2018)

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ช่วยให้ชุมชนดำรงชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหา ยาเสพติด และปัญหาความขัดแย้ง นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน

บทบาทหลักของพระสงฆ์

พระสงฆ์ในสังคมไทยมีบทบาทสำคัญในด้านศาสนา การศึกษา และสังคม บทบาทหลักของพระสงฆ์แบ่งได้เป็นสามด้านดังนี้

บทบาทด้านศาสนา พระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ผ่านการแสดงธรรม การสอนศีลธรรม และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม ช่วยให้ประชาชนมีแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง (พระธรรมปิฎก, 2562).

บทบาทด้านการศึกษา พระสงฆ์มีบทบาทในการให้การศึกษา โดยเฉพาะในอดีตที่วัดเป็นศูนย์กลาง พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอนหนังสือและศีลธรรม ปัจจุบันแม้วัดจะไม่ใช่วัฒนสถานการศึกษาเช่นเดิม แต่พระสงฆ์ยังคงสอนศีลธรรมและธรรมะผ่านการเทศน์ การบรรยาย และการอบรมในสถานศึกษาและชุมชน (จุลภาค บุญญพานิช, 2563).

บทบาทด้านสังคม นอกจากการเผยแผ่ธรรมะแล้ว พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ การให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ และการส่งเสริมสุขภาพจิตและสุขภาพกาย ซึ่งช่วยสร้างความสามัคคีและความสงบสุขในชุมชน (สุพจน์ อารัมภวสุ, 2560)

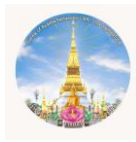
สรุปได้ว่า บทบาทหลักของพระสงฆ์ประกอบด้วยการเผยแผ่คำสอนทางศาสนา โดยการแสดงธรรม และสอนศีลธรรมแก่ประชาชน พระสงฆ์ยังมีบทบาทด้านการศึกษาในการถ่ายทอดความรู้ด้านศีลธรรมและธรรมะแก่เยาวชนและชุมชน นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการพัฒนาสังคม โดยส่งเสริมความสามัคคีและความสงบสุขในชุมชนผ่านการช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ

ยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชน

ปัญหาสารเสพติดเป็นประเด็นที่สังคมไทยเผชิญมาตลอด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้รัฐบาลทุกยุคจะพยายามแก้ไขปัญหานี้ แต่สถานการณ์กลับรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากการสำรวจครัวเรือนทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2550 โดยคณะกรรมการบริหารเครือข่ายองค์กรวิชาการสารเสพติดและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่ามีผู้ใช้สารเสพติดทุกประเภทจำนวน 2,520,000 ราย หรือ 54.2 รายต่อ 1,000 คน โดยสารเสพติดที่พบมากที่สุด 4 อันดับแรก ได้แก่ กระท่อม ยาบ้า กัญชา และสารระเหย ทั้งนี้ ร้อยละ 34.97 ของผู้ใช้สารเสพติดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., 2550: 2-4)

รัฐบาลในทุกยุคได้ให้ความสำคัญกับการลดปัญหาสารเสพติด โดยมุ่งเน้นทั้งการลดการนำเข้ายาเสพติดจากแนวชายแดน การปราบปรามการค้ายาเสพติด และการควบคุมการแพร่ระบาดในพื้นที่ภายในประเทศ การดำเนินการมีลักษณะบูรณาการ เช่น การสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน การควบคุมสารที่ใช้ผลิตยาเสพติด และการเฝ้าระวังกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้ยังคงมีอยู่ตลอดเวลา จากรายงานการจับกุมคดียาเสพติดระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 พบว่ามีคดีทั้งหมด 446,909 คดี ผู้ต้องหา 487,754 ราย (สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2551: 4)

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชนมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด โดยเน้นการให้ความรู้ผ่านระบบการศึกษาและการรณรงค์ในชุมชน นอกจากนี้ ยังเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้เยาวชนสามารถต้านทานแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมและกลุ่มเพื่อน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และสถาบันต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาและสร้างสังคมที่ปลอดภัย

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่เด็กและเยาวชน

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาสังคมสำคัญ เนื่องจากเยาวชนมักเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติดได้ง่าย การป้องกันและแก้ไขปัญหานี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน รวมถึงหน่วยงานรัฐและเอกชน การบูรณาการระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนที่มีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม ช่วยลดความเสี่ยงในการใช้ยาเสพติดของเยาวชน (สันติ เกษภา วิ, 2560) นอกจากนี้ยังมีการพัฒนามาตรการป้องกันโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมและศีลธรรม ซึ่งสามารถใช้ในสถานพินิจเพื่อฟื้นฟูเยาวชนที่ติดยาให้กลับมามีชีวิตที่ดีขึ้น (P Kittiwaratorn and J Phansawang, 2562)

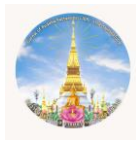
มาตรการป้องกันยาเสพติดในเยาวชนควรมุ่งเน้นการให้คำปรึกษาและฟื้นฟูจิตใจอย่างเป็นระบบ โดยการปรับทัศนคติและพฤติกรรม อีกทั้งการนำพุทธธรรมเข้ามาเสริมในกระบวนการฟื้นฟูยังเป็นอีกแนวทางที่ช่วยให้เยาวชนสามารถฟื้นฟูตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นริศ รา พลอย เพ็ชร, 2562)

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญซึ่งต้องการการแก้ไขอย่างจริงจังและร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดูแลและป้องกันไม่ให้เยาวชนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ผ่านการให้คำปรึกษาและแนะนำถึงโทษและผลกระทบจากยาเสพติด จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการและหน่วยงานหลายแห่งได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับปัญหานี้ไว้

ตามรายงานสถิติการติดยาเสพติดของประชากรที่เข้ารับการบำบัดรักษาทั่วประเทศ พบว่า ในกลุ่มผู้ป่วยรายใหม่ที่เป็นเยาวชนอายุ 10-19 ปี มีการใช้สารเสพติดประเภทเฮโรอีน สารระเหย ฟีน กัญชา สุรา และยาบ้าจำนวน 9,288 ราย (รายงานสถิติวิเคราะห์ระบบข้อมูลการติดยาเสพติดฯ กรมการแพทย์, 2538) การเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2536-2538 แสดงให้เห็นว่าเฮโรอีนมีอัตราการใช้สูงสุดในปี พ.ศ. 2537 คิดเป็น 88.77% ในขณะที่การใช้สารระเหยมีอัตราอยู่ที่ 12.77%, 7.39%, และ 8.96% ตามลำดับ ส่วนการใช้ฟีนและกัญชามีแนวโน้มลดลงอย่างมาก โดยฟีนลดลงจาก 8.42% ในปี 2536 เหลือ 0.27% ในปี 2538 ส่วนกัญชาลดลงจาก 3.45% เหลือ 1.36% ในปีเดียวกัน การเสพยาบ้ามีอัตราต่ำกว่าร้อยละ 1 และยาบ้ามีอัตราเพิ่มขึ้นเป็น 6.29% ในปี พ.ศ. 2538

นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มเด็กวัยเรียนและเยาวชนยังคงเพิ่มขึ้น ดังที่พบจากการตรวจปัสสาวะนักเรียนจำนวน 1,183,750 รายจาก 96 จังหวัด พบว่ามีการใช้ยาบ้าใน 55 จังหวัด คิดเป็น 79.71% โดยภาคกลางมีอัตราการใช้สูงสุดที่ 2.08% จังหวัดอ่างทองมีอัตราการใช้สูงสุดถึง 12.91% รองลงมาได้แก่ สิงห์บุรี (7.4%) และสุโขทัย (6.7%) ทั้งนี้สาเหตุหลักของการใช้ยาเสพติดมาจากการอยากรลองและเพื่อนชักชวน (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2539: 13-15)

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนเน้นไปที่ความเปราะบางของเยาวชนที่มักตกเป็นเป้าหมายของการใช้และค้ายาเสพติด ปัญหานี้เกิดจากหลายปัจจัย เช่น การขาดการดูแลจากครอบครัว แรงกดดันจากเพื่อน และสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย การป้องกันและแก้ไขต้องอาศัยการบูรณาการจากทุกภาคส่วน เช่น ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน รวมถึงการฟื้นฟูเยาวชนด้วยการให้คำปรึกษาและเสริมสร้างคุณธรรม

อิทธิพลและผลกระทบของเยาวชนกับยาเสพติด

การดำเนินชีวิตของวัยรุ่นต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายด้าน เช่น สิ่งแวดล้อมทางสังคม การเลี้ยงดู และแรงจูงใจจากเพื่อน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและลดการใช้สารเสพติด การสนับสนุนจากครอบครัวและทักษะทางสังคมช่วยป้องกันการใช้สารเสพติดในวัยรุ่น (Ponpichai, 2018)

บทบาทของครอบครัวและชุมชนต่อการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ปลอดภัยจากยาเสพติด การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว เช่น การอบรมและเสริมสร้างทักษะชีวิต ช่วยลดโอกาสการใช้สารเสพติด (Kittiwaratorn et al., 2019) ชุมชนยังมีส่วนช่วยสร้างกิจกรรมที่สร้างสรรค์และสนับสนุนการป้องกันปัญหาเสพติด ความร่วมมือระหว่างครอบครัวและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันปัญหานี้ (Ponpichai and Uieng, 2018)

ปัจจัยในชุมชนแออัดที่ส่งผลต่อการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หรือไม่ใช้ยาเสพติดในชุมชนแออัดแบ่งเป็นสามด้านหลัก คือ สังคม ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ในด้านสังคม เยาวชนในชุมชนแออัดมักเข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายจากกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Kittiwaratorn et al., 2019) ด้านครอบครัว การขาดการสนับสนุนทางอารมณ์และคำแนะนำที่เหมาะสมเพิ่มความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด (Suthatham et al., 2018) ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนแออัดที่ขาดการควบคุมจากภาครัฐเป็นพื้นที่เสี่ยงที่ส่งเสริมการใช้ยาเสพติด ขณะที่เยาวชนที่มีการสนับสนุนจากครอบครัวที่เข้มแข็งมีแนวโน้มจะไม่ใช้สารเสพติด (Kittiwaratorn et al., 2019)

แนวทางการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

การป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นมาตรการสำคัญที่มีบทบาทในการลดปริมาณความต้องการใช้ยาเสพติดในสังคม หนึ่งในวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือการให้การศึกษาและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโทษและอันตรายจากการใช้ยาเสพติด อย่างไรก็ตาม มาตรการนี้เปรียบเสมือนดาบสองคม แม้ว่าจะมีคุณอนันต์ในการสร้างความตระหนักรู้ แต่หากดำเนินการไม่ถูกต้องอาจกลายเป็นการกระตุ้นให้เกิดการทดลองใช้ยาเสพติดมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเสพติดที่เพิ่มขึ้นในที่สุด

เพื่อให้การป้องกันและการเผยแพร่ข้อมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณาประกอบไปด้วยหลายแนวทาง เช่น การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาเสพติดอย่างกว้างขวาง การกำหนดหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับความรู้เรื่องยาเสพติดในโรงเรียนและสถานศึกษาระดับต่าง

ๆ การฝึกอบรมวิทยากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ข้อมูล การจัดระบบการประสานงานและควบคุมมาตรฐานการเผยแพร่ และการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเหล่านี้เป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตผู้ติดยาเสพติด นับเป็นอีกหนึ่งมาตรการที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการป้องกันและการปราบปราม เพื่อให้มาตรการนี้มีความยั่งยืน รัฐควรสนับสนุนการวิจัยเพื่อค้นคว้าหาวิธีการบำบัดและฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดหาทรัพยากรจากทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในและนอกประเทศ เนื่องจากผู้ติดยาเสพติดมีหลากหลายประเภทและสาเหตุต่างกัน ทั้งในแง่ของจิตใจ สังคม และอาชีพ ดังนั้น การบำบัดจะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ ควรมีการจัดตั้งโรงพยาบาลหรือสถานบำบัดในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้บริการผู้ติดยาเสพติดได้อย่างทั่วถึง แม้ว่าการรักษาอาจไม่สามารถคืนสภาพผู้ป่วยได้เต็มที่ในทุกกรณี แต่การสนับสนุนในเชิงระบบยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (ธราดล เหมพัฒน์, 2540)

หลักพุทธธรรมในการป้องกันปัญหาการติดยาเสพติด

ในพุทธศาสนา เป้าหมายสำคัญของชีวิตคือการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สมบูรณ์ โดยการสั่งสมประสบการณ์และทุนทางปัญญาเพื่อใช้เป็นปัจจัยในการบรรลุจุดหมายสูงสุด ในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยอาศัยหลักธรรม ได้แก่ สัมมปธาน 4, พรหมวิหาร 4, ไตรสิกขา 3 และพุทธวิธีในการบำบัดยาเสพติด รายละเอียดมีดังนี้

สัมมปธาน 4

คำว่า "สัมมปธาน" มาจากคำว่า "สัมมา" (แปลว่า ชอบ) และ "ปธาน" (แปลว่า ความเพียร) รวมกันหมายถึง "ความเพียรชอบ" คือความเพียรที่สม่ำเสมอและไม่หยุดยั้ง หากขาดความต่อเนื่องจะไม่ถือว่าเป็นสัมมปธาน ความเพียรนี้ประกอบด้วย 4 ประการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการฝึกจิตใจหรือจิตตสิกขา ได้แก่:

ความเพียรไม่ทำอกุศลใหม่ (การป้องกันไม่ให้เกิดอกุศล)

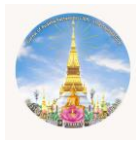
ความเพียรละอกุศลเก่า (การกำจัดอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว)

ความเพียรสร้างกุศลใหม่ (การสร้างคุณธรรมใหม่)

ความเพียรเพิ่มพูนกุศลเก่า (การพัฒนาคุณธรรมที่มีอยู่ให้เจริญยิ่งขึ้น)

(พระคัมภีร์สาวิวงศ์, 2549)

สรุปได้ว่า หลักพุทธธรรมในการป้องกันปัญหาการติดยาเสพติดเน้นการพัฒนาจิตใจและการฝึกฝนพฤติกรรมผ่านการใช้หลักสัมมาปฏิบัติ เช่น สัมมาอาชีวะ (การประกอบอาชีพสุจริต) และสัมมาวาจา (การพูดจาที่สุจริต) รวมถึงการใช้หลักสติและสมาธิในการควบคุมจิตใจไม่ให้หลงผิดหรือเสพติด การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการฝึกฝนเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชนในการป้องกันปัญหาการติดยาเสพติด

ความหมาย และหลักสัมปทาน 4

ความหมายสัมปทาน 4

สังวรปธาน หมายถึงความเพียรในการระวังสำรวมไม่ให้บาปหรืออกุศลธรรมเกิดขึ้นในจิตใจ โดยเฉพาะเมื่อรับรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ สังวรปธานช่วยขจัดความเกียจคร้านและส่งเสริมความเข้มแข็งทั้งกายและใจ

ปหานปธาน หมายถึงความเพียรในการละบาปหรืออกุศลธรรม เช่น กามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก และอกุศลธรรมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดสิ้นไป

ภาวนापธาน หมายถึงความเพียรในการสร้างและเจริญกุศลธรรม เช่น กุศลกรรมบถ 10 และโพชฌงค์ 7 อันได้แก่ สติ ธรรมวิจย วิริยะ ปิติ ปัสสทธิ สมาธิ และอุเบกขา

อนุรักขนาปธาน หมายถึงความเพียรในการรักษาและส่งเสริมกุศลธรรมที่เกิดขึ้นในจิตใจ เพื่อให้ความดีงามและสมาธิตั้งมั่นยิ่งขึ้น (พระสังวาลย์ สิริจันทโท, 2544)

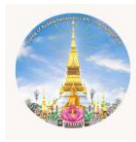
สรุปได้ว่า หลักสัมปทาน 4 หมายถึง ความเพียรอันชอบที่นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและการปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) สังวรปธาน ความเพียรในการป้องกันไม่ให้เกิดบาป 2) ปหานปธาน ความเพียรในการละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว 3) ภาวนापธาน ความเพียรในการสร้างคุณธรรม 4) อนุรักขนาปธาน ความเพียรในการรักษาคุณธรรมที่มีอยู่ หลักนี้เน้นการพัฒนาจิตใจและความเพียรในการดำเนินชีวิตที่ดี

หลักสำคัญของสัมปทาน 4

สัมปทาน 4 เป็นหลักธรรมที่มุ่งเน้นความเพียรในการขจัดบาปและสร้างกุศล อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาตนเองและสังคม ประกอบด้วย 1) สังวรปธาน การป้องกันบาป 2) ปหานปธาน การละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว 3) ภาวนापธาน การเจริญคุณธรรม 4) อนุรักขนาปธาน การรักษาคุณธรรมที่เกิดขึ้น (Kittiwaratorn et al., 2019) หลักนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สร้างความพยายามในการทำสิ่งที่ถูกต้อง และป้องกันการกระทำที่ผิดศีลธรรม (Suthatham et al., 2018)

นอกจากนี้ หลักสัมปทาน 4 ยังช่วยพัฒนาจิตใจและสังคม ส่งเสริมให้ชุมชนมุ่งเน้นความเพียรในทางที่ดี ลดปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด การละเมิดศีลธรรม และความไม่สงบ (Phookonglee, 2021) การปฏิบัติตามหลักนี้ช่วยให้เกิดความสงบทางใจ และสร้างความสุขที่ยั่งยืนจากการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (Sricharumedhiyan, 2018)

สรุปได้ว่า หลักสำคัญของสัมปทาน 4 คือหลักธรรมในพุทธศาสนาที่เน้นการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย 1) สังวรปธาน คือ การป้องกันไม่ให้เกิดบาปเกิดขึ้น 2) ปหานปธาน คือ การละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว 3) ภาวนापธาน คือ การสร้างคุณธรรมที่ดีงาม และ 4) อนุรักขนาปธาน คือ การรักษาคุณธรรมที่ดีนั้นไว้ หลักนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและสังคมให้มีคุณธรรมและจริยธรรม

บทสรุป

บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน ปัญหานี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ใช้อยาเสพติดเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อวงกว้างขวางต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม พระสงฆ์สามารถนำหลักธรรมในพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดได้ โดยเฉพาะหลักสัมมปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย สังวรปธาน (การป้องกันบาปไม่ให้เกิด), ปหานปธาน (การละบาป), ภวานาปธาน (การพัฒนาคุณธรรม), และอนุรักษนาปธาน (การรักษาคุณธรรม) หลักเหล่านี้เป็นแนวทางที่สามารถช่วยให้เยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและห่างไกลจากยาเสพติดได้

ในกระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติด พระสงฆ์มีบทบาทในการเผยแผ่ธรรมะเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและศีลธรรมให้แก่เยาวชน การใช้หลักสังวรปธานเพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าสู่เส้นทางของยาเสพติด การใช้หลักปหานปธานเพื่อละบาปที่เกิดขึ้น เช่น การให้คำปรึกษาและการฟื้นฟูจิตใจแก่เยาวชนที่เคยใช้ยาเสพติด รวมทั้งการส่งเสริมหลักภวานาปธานเพื่อพัฒนาคุณธรรมและสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้กับเยาวชน พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนเพื่อให้การดูแลและสนับสนุนเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ

การนำหลักสัมมปธาน 4 มาใช้ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชนเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางจิตใจและศีลธรรม การบูรณาการระหว่างการป้องกันและการพัฒนาเยาวชนอย่างครบวงจรจะช่วยลดความเสี่ยงในการกลับไปใช้ยาเสพติดและเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้แก่เยาวชน การที่พระสงฆ์มีบทบาทในการให้คำปรึกษาและสั่งสอนธรรมะถือเป็นการสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคมที่ยั่งยืนและมีคุณภาพ

องค์ความรู้ใหม่

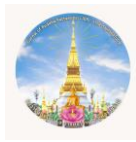
1.การป้องกันเชิงรุก (Preventive Approach) พระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะและสอนศีลธรรมให้กับเยาวชน เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด รวมถึงการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชนในการป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าสู่เส้นทางยาเสพติด โดยการสร้างเครือข่ายการดูแลและส่งเสริมศีลธรรมในชุมชน

2.การฟื้นฟูเชิงจิตวิญญาณ (Rehabilitation Approach) พระสงฆ์ให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณแก่เยาวชนที่เคยมีประวัติการใช้ยาเสพติด เพื่อช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกในการละทิ้งการใช้ยาเสพติด และจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงศีลธรรมที่วัด เพื่อฟื้นฟูจิตใจและสร้างเสริมทัศนคติเชิงบวก

3.การพัฒนาและสร้างเสถียรภาพ (Development and Stabilization) พระสงฆ์ช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีคุณธรรมและทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างรับผิดชอบ พร้อมทั้งติดตามและสนับสนุนให้เยาวชนรักษาคุณธรรมที่ได้เรียนรู้มา เพื่อป้องกันการกลับไปใช้ยาเสพติด และส่งเสริมการสร้างกลุ่มเยาวชนที่เข้มแข็งในชุมชน

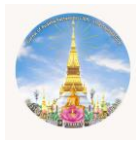

ภาพที่ 1 บทบาทพระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน ด้วยหลักสัมมปปธาน 4

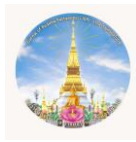

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2539). *สถานการณ์การใช้ยาบ้าในสถานศึกษา*.
กรุงเทพมหานคร: กองวิเคราะห์วัตถุเสพติด..
- จินตการ์ สุธรรมดี. (2018). รูปแบบการขัดเกลากายทางสังคมเพื่อพัฒนาจิตพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในจังหวัด
ชัยภูมิ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(10), 67-79
- จุลภาค บุญญพานิช. (2563). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการศึกษาในสังคมไทย. *วารสารการพัฒนาชุมชน*.
ธราดล เหมพัฒน์. (2540). สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าไปใช้ยาเสพติด. *ปริญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*.
- พระคันธสาราภิวงศ์. (2549). *โพธิปักขิยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทบุญศิริการพิมพ์ จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2562). *พุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาสาทร บุญชูยะ. (2564). พระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาข่าวปลอมในสังคมไทย. *วารสาร มจร พุทธ
ปัญญาปริทรรศน์*, 6(2), 182-195
- พระมหาธงชัย ธรรมทวี. (2563). บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ชุมชน: กรณีศึกษาวัดพระ
ธาตุเรืองรอง จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสาร มจร อุบลราชธานี*, 5(1), 124-138
- พระมหาอินทร์ วงษ์. (2563). การป้องกันและแก้ไขปัญหาการฆ่าตัวตายตามหลักพุทธศาสนา. *MCU Journal*,
5(3), 15-28
- พระมารุต กิตติปาโล. (2564). บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารพุทธ
นวัตกรรมการจัดการ*, 4(1), 18-27
- พระสังวาลย์ สิริจันท. (2544). การศึกษาเชิงวิเคราะห์หรือปริวรรต: กรณีการดำเนินชีวิตในพระพุทธศาสนาฝ่าย
เถรวาท. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี. (2550). *เอกสารรายงานผลการ
ปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศประจำปี พ.ศ. 2550*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอก
บล็อก.
- สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี. (2551). *เอกสารรายงานผลการ
ปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศประจำปี พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอก
บล็อก.
- สุพจน์ อารัมภวสุ. (2560). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน. *วารสารพระพุทธศาสนาและการพัฒนา*,
1(10), 1-12
- Kittiwatarn, P., and Phansawang, J. (2019). การพัฒนารูปแบบวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดใน
กลุ่มเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. *Dhammathas Journal*, 19(3), 215-229
- Kucharean, A. (2021). การสำรวจสถานะองค์ความรู้ของปัจจัยสาเหตุและมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติดในเยาวชน. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 15(1), 238-268

- Phookonglee, S. (2021). การจัดการอารมณ์เพื่อเสริมพลังสุขภาพจิตด้วยหลักพุทธธรรม. *The Journal of Sirindhornparithat*, 22(2), 324-337
- Sricharumedhiyan, C. (2018). การพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมคุณธรรมตามหลักสัมมปปธาน 4. *Journal of Research and Development Institute*, 7(5), 175-193

Suthatham, P., et al. (2018). รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน. *Journal of MCU*

บทบาทพระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน ด้วยหลักสัมมัตตปธาน 4

Modification Health Care Behaviors For Monks

พระครูสิริธรรมารักษ์ / Phrakrusirithammarak

วัดบ้านท่าลาด ตำบลท่าลาด อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

Ban Tha Lat Temple Tha Lat Subdistrict Warin Chamrap District Ubon Ratchathani Province

*Corresponding Author E-mail: siritham89@gmail.com

(Received: 18 December 2024, Revised: 22 February 2025, Accepted: 27 February 2025)

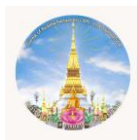
บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่เยาวชน โดยประยุกต์ใช้หลักสัมมัตตปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย สังวรปธาน (การป้องกันบาปไม่ให้เกิดขึ้น) , ปหานปธาน (การละบาป), ภาวนาปธาน (การพัฒนาคุณธรรม) , และอนุรักษนาปธาน (การรักษาคุณธรรม) ในการป้องกัน และฟื้นฟูเยาวชนจากปัญหายาเสพติด บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่สามารถให้คำปรึกษา เผยแผ่ธรรมะ และส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ปัญหายาเสพติดในเยาวชนไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม แต่ยังเป็นความท้าทายในการสร้างความมั่นคงในชีวิตและครอบครัว การประยุกต์ใช้หลักธรรมสัมมัตตปธาน 4 เป็นเครื่องมือที่พระสงฆ์สามารถใช้เพื่อช่วยให้เยาวชนป้องกันตนเองจากปัญหายาเสพติด พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง และฟื้นฟูผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติดผ่านการใช้หลักสังวรปธาน โดยการเผยแผ่ธรรมะ สอนศีลธรรมในชุมชนและโรงเรียน เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ในขณะเดียวกัน การใช้หลักปหานปธานช่วยฟื้นฟูเยาวชนที่ติดยาเสพติดด้วยการให้คำปรึกษาทางจิตวิญญาณ ส่งเสริมให้พวกเขาละทิ้งการใช้ยาเสพติด และพัฒนาคุณธรรมผ่านการฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมะในวัด หลักภาวนาปธานและอนุรักษนาปธานมีบทบาทในการเสริมสร้างและรักษาคุณธรรมในจิตใจของเยาวชน ทำให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน บทความนี้สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้หลักสัมมัตตปธาน 4 ในการแก้ปัญหายาเสพติดของเยาวชนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและฟื้นฟูเยาวชนในสังคมไทย บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นที่ปรึกษาและผู้นำทางจิตวิญญาณมีความสำคัญในการสร้างสังคมที่ปลอดภัยจากยาเสพติดและส่งเสริมคุณธรรมในชุมชน

คำสำคัญ : สัมมัตตปธาน 4, ยาเสพติด, พระสงฆ์, การฟื้นฟูเยาวชน

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์) 2568

Vol.1 No.1 (January-February 2025)

วารสารพุทธรัตน์

Journal of Buddha Rattanabol

Social Science Review, 7(2), 1-11